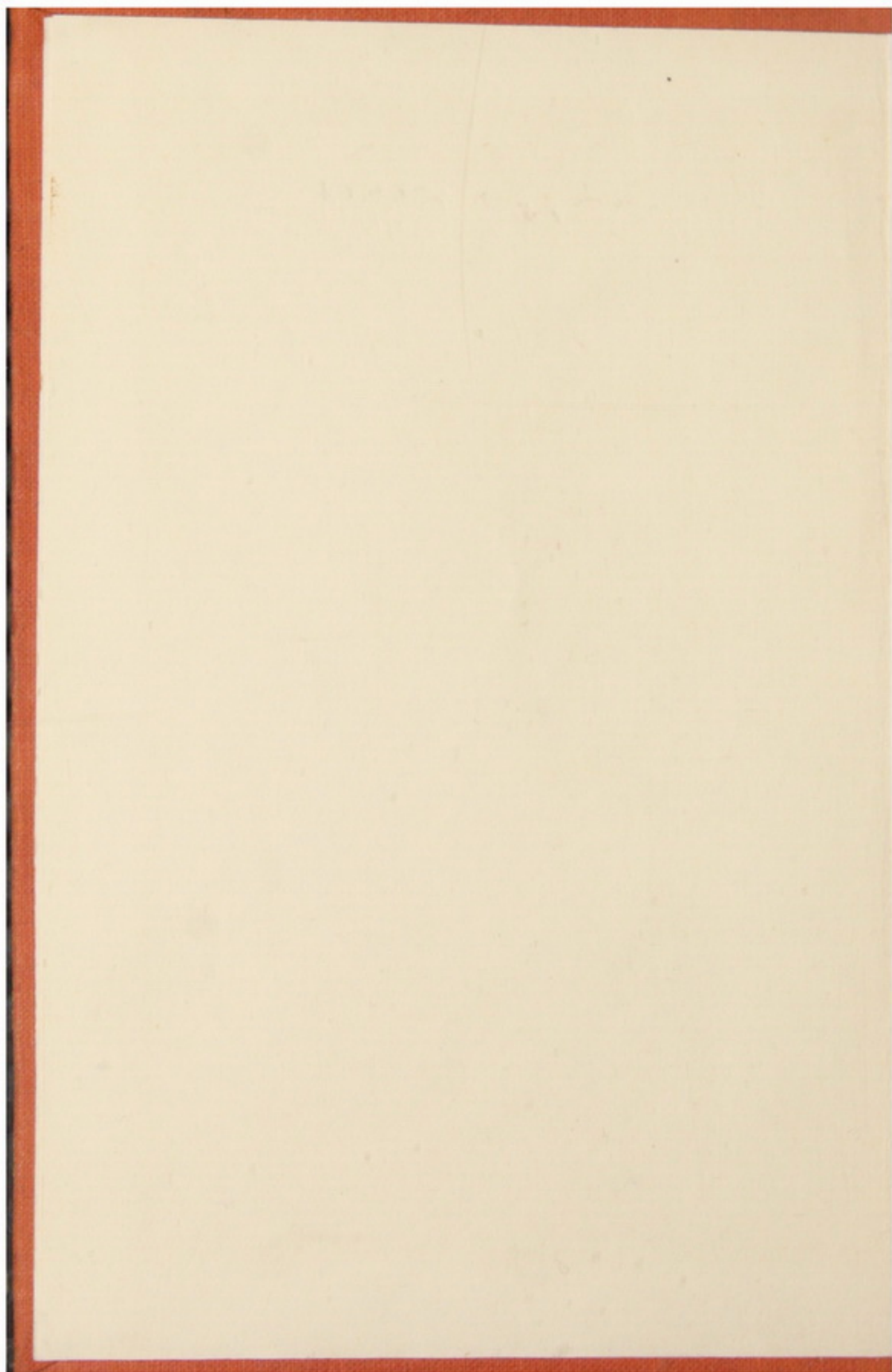

~~33878~~

м Рильський

РАНОК
НАШОЇ
ВІТЧИЗНИ

Максим Рильський

РАНОК
НАШОЇ
ВІТЧИЗНИ

Поезії

РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК
КИЇВ. 1953

Державна Публічна
МЕЛІОТЕКА УРСР
№ 1566778

ВНООФ
Звірено 20 04 р.

552

СЛОВО ПРО ПАРТІЮ

Водою скроплена живою,
Неопалима у вогні,
Незламна в праці й серед бою,
Єднаючи труди й пісні,
Іде родиною одною
Країна Рад в незгасні дні.

Твій ранок, земле, все ясніший,
Все гарячіший розмах твій,
І вітер творчості колише
Діброви в тиші степовій.
Рука історії запише
Тебе у книзі золотій.

Вітчизно рідна! Розтрощила
Ти мур ворожих перепон,
У комунізм свої вітрила
Щасливий править Волго-Дон,
І непоборна наша сила,
Яку не взяти у полон!

Кому ж чолом за це віддати?
Звідкіль ця вись і глибина?
І хто, могутній, міг з'єднати
Серця, уми і племена?
У нас усіх єдина мати —
І зветься Партія вона.

Побачить світло світанкове
Ще очі ледве-ледь могли,
Коли свій прапор пурпуровий
У путь пролетарі взяли,
Коли злетілись для розмови
У Таммерфорсі два орли.

О, скільки тих доріг лежало! —
Одна до щастя простяглась,
І сонце руки ті з'єднало,
З яких незламна міць лилась.
Із іскри — полум'я повстало,
Із «Искры»—«Правда» зайнялась.

У невичерпній ти насназі,
Вітчизно, рушила у путь,
Щоб давнє марево фантазій
В прекрасну дійсність обернуть...
Рожевої кімнати в Празі *
Не можеш, рідна, ти забуть!

* Мова йде про Празьку конференцію партії 1912 р.

Дорога в далеч пролягала
І кремениста, і важка,
Та перемоги всі долала
Невтомна мисль більшовика,
Вона робітника збрата
І селянина-рільника.

Вітчизно! У твоїм просторі
Встають будови до небес,
Кремлівські відбиває зорі
Блакитноводий Дніпрогес,
Під сяйвом генія із Горі
Народ для вічності воскрес.

Полки змітаючи ворожі,
Ти перемогу здобула,
Бо при кермі, бо на сторожі
Всякденно Партія була, —
І комунізму дні погожі
Майбутнє людству розстила.

Неволю Праги і Варшави
Радянські воїни змели,
І відсвіти гучної слави
Усю планету обняли,
Похід народу величавий
Знамена Партії вели.

Згадають на всесвітнім святі
Земні щасливі племена,
Як для Тореза і Тольятті
Сіяла правди глибина,
Як горло клеветі проклятій
Затисла, гнівная, вона.

Ти, Партіє, високу віру
В народів послана кріпить,
Кривавих паліїв сокиру
Тобі єдиній розтратить,
І сніжноперий голуб миру
Над океанами летить.

Проймає погляд соколинний
Віків грядущих далечінь,
І Партія права людини
Для всіх підносить покоління,
В степах нової України
Морська леліє голубінь.

Як світоч правди світової,
Благословенна ти в віках!
Вітчизни трудові герої
Тебе несуть в своїх серцях,
В своїм священнім неспокої
Торуєш ти до сонця шлях.

Хай тінь потворну відкидає
Сутана папська по землі,
Хай Уолл-стріт війни жадає,
Хай прагнуть крові гади злі, —
Народ радянський все здолає
Із Партією на чолі.

Ми горді, Партіє, тобою!
Веде до щастя путь твоя!
Як вільне море в час прибою,
Радянська гомонить сім'я —
І стоголосою хвалою
Квітчає Сталіна ім'я.

14. VIII. 1952.

РАДЯНСЬКОМУ НАРОДОВІ

З гори високої оглянь той шлях, народе,
Яким ти із низин у сяйві Жовтня йшов,
Оглянь міста свої, і ниви, і заводи:
В них — віра в партію, в них — до вождя
любов!

Ще в пам'яті твоїй нагайка Миколая,
Петля Столипіна, Керенського брехня, —
А нині далечінь прослалася безкрая,
І силі темряви твого не вбити дня.

Рівняєш гори ти, моря живлющі твориш,
Ростиш нові плоди з невиданих суцвіть,
Ти мовами стома співаєш і говориш —
І слово Сталін в них однаково дзвенить.

Як палії війни отруйними руками
Готують світові кривавий катаклізм, —
Ти миру стяг підніс, ти творчими трудами
Рівняєш правді путь — дорогу в комунізм.

У щасті ринучи потоком повноводим,
В братерстві живучи, міцнішим за граніт,
Високий ти зразок даєш усім народам,
Що визиску зрелись і розтрощили гніт.

Тебе не залякать примарою пожежі,
Що прагне океан і суходіл залить, —
Як миру цитадель, стоять кремлівські вежі,
Радянська Армія, як грізний страж, стоїть.

Народе! Подвигам межі й кінця немає,
Які являєш ти, відмівши тлін і прах,
Бо слово Леніна ряди твої єднає,
Бо воля Сталіна живе в твоїх ділах!

1952.

ГЕТЬ ПАЛІВ ВІЙНИ!

Геть палів війни! — з найвищої трибуни
Сказав слова ці Вождь, і в світ летять вони,
І в чесних всіх серцях озвались мужні струни,
Відповідаючи: геть палів війни!

В надхмарній синяві, в глибокому забої,
На ниві, де прославсь едваб озимини,
В лабораторії, серед імли морської
Лунає поклик цей: геть палів війни!

В Китаї вільному, в Кореї героїчній,
Як благодатний грім всесвітньої весни,
Народів голоси підносяться величні
В пориві спільному: геть палів війни!

Ви чуєте цей грім, панове з Уолл-стріту,
Купівлі, продажу і клевети сини?
Ви ще не вірите, що вашу карту бито?
Волає вся земля: геть палів війни!

До непохитної Радянської Країни
Людей всіх погляди прикуті з даліни.
Ми горді, що з Москви цей клич високий
лине,
Що Сталіна це клич: геть паліїв війни!

18. X. 1952.

ПОДОРОЖ НА ЗАКАРПАТТЯ

1. ІЗ ЛЬВОВА ДО УЖГОРОДА

Карпати... Млиста давнина
При цьому слові вирина.
Вона в борах лежить туманом,
Та гонить сяєвом рум'яним
Її сучасність огняна.

Карпати... Темними лісами
Ви оповиті, і над вами
Ширяють в синяві орли.
Віки залізно тут пройшли
Безповоротними шляхами.

Карпати... Тут у гущині
Ген роги оленя рясні,
Колись любима панська здобич,
З чагарником рясніють обіч,
Токує готур навесні.*

* Готур — глухар.

Спадає голуб на ялицю,
Висока сосна ронить глицю,
І, в давні линучи літа,
Дзвенить легенда золота
Про Довбуша і Кобилицю.

Потоки вічномолоді
З верхів'їв ринуть. У воді
Хлюпощуться пструги-форелі,
Рибалки сходяться веселі
Перепочити по труді.

Благословенна ти, країно,
Зелена, світла полонино,
Флояри і трембіти звук...
Та скільки невимовних мук
Ти витерпіла тут, людино!

Народ, чий благородний пал
У поті, біля ветхих рал
Примушувано погасати,
Німецькі мучили магнати,
Топтав мадьярський феодал,

Народ, що шляхта ним орала,
Що шляхта бидлом називала, —
Гірського серце мав орла...

Хоч куля Довбуша взяла,
Та Дзвінка прókлята пропала! *

Народ страждав, але стояв
І людських добивався прав
Із польським трударем нарівні, —
Недарма-бо листи зазивні
Хмельницький Костці посилав! **

Читай: історія кривава —
Гірка землі цієї слава...
Та волі прагнули віки
І коломийські рільники,
І ріпники із Борислава.

В повітрі дихала гроза,
Смереки гнулись, як лоза...
А вколо — панські теревені,
І сміх кривавого Бадені,
І Франца-Йосифа сльоза! ***

* Дзвінка — коханка Довбуша, що, за переказом, по-зрадницьки видала його.

** Є відомості, що Богдан Хмельницький листувався з проводирем повсталих польських селян Косткою Наперським з метою спільних дій.

*** Бадені—цісарський намісник у Галичині, за якого відбулись так звані «криваві вибори». Австрійські монархічні кола запевняли, ніби Франц-Йосиф, підписуючи смертні вироки українцям, плакав.

Пани — а що ж там із панами? —
Відомо-бо — одне й те саме,
Чи то «свої», чи то «чужі»...
Куркуль — сокиру на межі
Стискав хижацькими руками.

Плив час... Війна ревла тяжка,
Мов закривавлена ріка, —
І над Бескидом день похмурий
Устав, і Симона Петлюри
Кривава простяглась рука.

Здригалася красуня руса,
Як землю іменем Ісуса
Андрій Шептицький уярмляв,
Як, затоптавши рештки прав,
Піلسудський настовбурчив уса!

Але народ дививсь на Схід,
Де рідний люд, де братній рід,
Де Кремля височіють вежі...
Літа минули — і з пожежі
Братерський визволив похід!

Заржали коні понад Збручем,
Мечем покари неминучим
Над панством блиснув трудівник,

І злився галицький потік
З радянським морем всемогучим.

Та знов кривавилась вода,
Гнітили темрява й біда
Синів Стефаника й Франкових,
Коли відбилась у дібровах
Тупого Гітлера хода.

І знов на Схід дивились люди,
Бо знали: відти сонце буде,
Бо знали: рідний Сталін там!
Не дасть він згинути братам
Від рук безумного прибудди!

Народ? Народ стояв, як дуб.
Ріпник, рільник і лісоруб,
Пастух на тихій полонині,
У спільнім прагненні єдині,
Не йшли з неволею на шлюб!

І людям, непокірним зроду,
Жадану принесли свободу
Сталева міць більшовика,
Народу рідного рука,
Рука російського народу!

Карпати... Світла новина
При цьому слові вирина,

Весна палає світанкова
Над людом Ужгорода й Львова,
І ми навек — сім'я одна!

2. ВСІ РІЧКИ

У Тиссу всі річки течуть,
Що в горах починають путь,*
Весною шумні й бунтівливі,
А влітку — ясністю щасливі...
Де та й поділась каламуть!

І Тісса, як ласкава мати,
Весною й літом обіймати
Своїх веселих любить донь, —
А сонце добрий свій огонь
Над нею любить розливати.

І в цьому щедрому краю,
Де силу молоду свою
Стара земля дарує радо,
Щоб виростили виногради,
Терпіли рабства злу змію!

Вона віками, хижа й ласа,
І хлібороба й волопаса

* Всі річки Закарпаття.

Стискала закрутом слизьким,
І, мов на сміх, сіяла їм
Землі веселої окраса.

У непроглядну темноту,
Немов осіння ніч, густу,
Народ хотіло огорнути
Гнобителів поріддя люте,
Згасити мрію і мету.

На влови графи та барони
Ходили там, де погляд тоне
У синіх пралісах-борах, —
І навівали людям страх
Церкви, казарми та ікони.

Розвіялось, як чорний дим!
Тисячолітній — молодим
Устав народ, немов водою
Умивсь живою, казковою,
І щастя розцвіло над ним.

Садівники і винороби
Не носять по панах жалоби,
Робота землю веселить, —
А замок в Ужгороді спить,*
Як пам'ятник неволі й злоби.

* Стародавній, зв'язаний з феодальним пануван-
ням, замок в Ужгороді.

Немов зелений водоспад,
З узгір'їв лється виноград,
Пильнований недремним оком;
Росте так виростом високим,
Як виноград, Країна Рад.

Любити, жити, працювати! —
Із кожної лунає хати
Ця пісня радості нова,
І вбогі ці мої слова
Її не в силі передати.

Звисає світлий квіт на тин,
Серед замислених долин
Весела котиться діброва,
Будинок імені Хрущова *
Стоїть поміж струнких ялин.

Яке привілля для поета,
Яка блакить широколета,
Яка в майбутнє світла путь!
Студенти бджолами гудуть
У стінах університету. **

* Будинок відпочинку ім. М. С. Хрущова.

** Ужгородський університет, відкритий після воз-
в'єднання Закарпаття з Радянською Україною.

3. ЛІСОРУБИ

Хто чув хоч раз гірський потік,
Той пам'ятатиме повік
Немовчний голос бунтівливий,
Над ним — пташок ласкаві співи,
Орла високий, вільний крик.

Світанок грає в срібні труби,
Прокинулися лісоруби,
Що про новий співають час,
Що гордо кажуть — наш Донбас,
Що труд тяжкий їм нині любий.

Їм нині любий труд тяжкий,
Бо це ж вони землі своїй,
Своєму віддають народу,
Пускаючи на бистру воду,
В плоти зв'язавши, ліс гінкий.

«Гей, більше лісу Батьківщині!» —
Лунає клич по Верховині —
«Це — ліс для Сталінських будов!» —
І Котова переборов
Друг Михайлюк на Рахівщині.*

* Тракторист Михайлюк (лісорозробки на Рахівщині) змагався з кращим трактористом Карело-Фінської РСР Котовим і перекрив його виробіток.

Змагання друзів! — Зрозуміть
Заокеанська ненасить
Цього не може, — та трудящим
Огнем цвіте животворящим
Радянська весняна блакить.

При розбишацькому ескорті
Бандит в автомобілі Хорті
Вже в цих не з'явиться борах,
Осквернюючи світлий шлях, —
Нехай покоїться у чорті!

З тяжких віків лунає спів
Про визволителів-братів, —
І дійсністю та пісня стала:
Рука радянська возз'єднала
Одної матері синів.

Угорські згинули магнати,
Та усміхаються Карпати
Угорцям, що зросли в труді,
Що в спільній скупані біді:
Їм поруч, разом працювати!

Чехословаччина нова
Народу визнала права —
І хвиля котиться ласкава:
То шлють нам Прага й Братислава
Братерства вірного слова.

У лоно вільної України,
В Союз, як серця кров, єдиний,
Ти, Закарпаття, увійшло, —
І днів ясніших не було
За всі твого життя години.

Солодкі пахощі трави,
Летить, пливить, струмуйте ви
До вулиць Львова гомінкого,
До схилів Києва стрункого,
До зоресяйної Москви!

Під листя накриттям ласкавим,
Під темним буком кучерявим
Зійшовся робітничий рід —
Ставний юнак, плечистий дід, —
Озброєні високим правом.

Електропили хай дзвенять!
Наш труд з колишнім не зрівнять!
Нехай цвіте наш вільний розвій! —
Рядки Стокгольмської Відозви
Зійшлися люди підписать.

Немов лука яснозелена,
Ростуть, цвітуть людські племена,
Піднявши працю й мир на щит...
Країні Сметани привіт,
Країнам Ліста і Шопена!

Господар на землі своїй,
Народ посадить ліс новий
На місці зрубаного лісу.
Ясну майбутнього завісу,
Рубачу, сміливо відкрий!

Поглянь на гори і долини,
Що погляд Сталіна орлиний,
Як погляд батька, охопив...
Робітники усіх країв,
Збирайтеся у полк єдиний!

Вперед поглянь: який там шир,
Який цвітіння буйний вир,
Якої творчості польоти!
Рука, засмагла від роботи,
Нам сіє благодатний мир!

4. ДРУГ

Ми на дорозі з ним зустрілись
І спроквола розговорились. —
Шосе до Тісси нас вело. —
Сказав він: «Тяжко нам було
У тьмі німотній. Як ми вчились?

«Бодай не згадувать! Круг шкіл
Стояв для хлопа частокіл,

Гнобили наше рідне слово,
Смітили щедру нашу мову
Словами тьмяними, як пил.

«От син мій — в українській школі,
А що мадьярів тут доволі,
То школа рідна є і в них.
Навчаються з розумних книг
В сусідстві доброму, на волі!

«Російську мову, я скажу,
Ніхто не має за чужу, —
Без неї як на світі жити?
Відкіль-бо правди ся навчити,
Одвічну витравити ржу?

«Як чех зо мною до верстату
Стає, щоб землю цю багату
Іще багатшою зробить, —
Ну, як же злом його зустрить,
Як не зрадіти, ніби брату?

«А все це, бач, од вас пішло.
Тепер і місто, і село
Радіє радістю одною, —
А хто жахає нас війною —
Зламає, прókлятий, крило!

«Старий, таке я примічаю,
Що в нашім Закарпатськiм краї
Нам і не снилося колись...
Дівчата онде подались
Збирати свіжий лист із чаю.

«Та от комбайнер, небіж мій,
В Москві вже побував самій
І Зірку Золоту на груди
Дістав. Чи думали ж то люди,
Ким буде Іванчук Матвій?»

Ми закурили. Понад лугом
Аероплан чітким півкругом
Пролинув, сяючи крильми.
Сердечно попрощались ми
З новим своїм, із давнім другом.

5. ХЛІБ І СІЛЬ

Просторі зали кришталеві —
І срібні, й голубі, й рожеві —
Всі в електричному огні.
Чиї це житла чарівні?
Якому служать королеві?

«Ге! Пригадав про короля!» —
Аж засміялася земля.

І сміх пішов луною в полі. —
«І не з кристалю це, а з солі!
Дивується, як те маля!

Цей дар взяли собі по праву
Трудящі люди. Добру справу
Вони зійшлися тут робить.
Тверда в них думка є — скорить
Природу щедрю, та лукаву.

Як повідь, лється шум машин,
Заліза й сталі передзвін;
І каменяр, що трощить скелі,
І той, хто садить сад в пустелі —
Землі радянської це син!

Мов сивих коней стадо дике,
Гірські приборкує він ріки,
І вироста над виром вод
Один по одному завод,
І все це — єдністю велике!»

Ми ідем далі. Навкруги,
Забувши, де ті й береги,
Шумує хвилями пшениця,
Густозелена кендериця *
Сміється, сповнена жаги.

* Кендериця — кукурудза.

Рясніють яблуні веселі,
Ясні скрашаючи оселі,
Звисає густолистий хміль...
Воістину, і хліб, і сіль
У Закарпаття на тарелі!

6. У КОЛГОСПНІЙ РОДИНІ

Одна колгоспницька родина
Приймала нас. Була година
Веселощів: у тій сім'ї
Вітали друзі і свої
Новонародженого сина.

Ще мати стомлена й бліда,
Та усміхатись випада.
Почули ми: вони обоє,
І жінка, й чоловік — герої
Нового, славного труда!

Враз батько чарку підіймає
І на колиску поглядає
З веселим усміхом тонким
Та ще й пояснює при тім:
«Герой он третій виростає!»

А дід, ласкавий бородань,
Мереживо оповідань

Почав повільно розгортати...
О, як у них виразно знати
Минулого й нового грань!

— Ото ще пригадали, діду,
Колишні дні, колишні біди!
— А як же, синку, їх забудь?
В нову лаштуючися путь,
Нам спомини подіти ніде.

Воно й гаразд: щоб знати шлях,
Щоб не блукати по ярах,
Щоб не спіткнутись об каміння,
Одного мало нам хотічня,
Ще треба й пам'яті в думках!

Узять, сказати, колективи.
Не зразу я домислив, сивий,
Як це забудь — моє, твоє...
А бачу нині: тут кує
Рільник життя своє щасливе.

Старий, старий! А от воскрес!
Не золоті дощі з небес,
А золоті робочі руки
Запліднюють лани і луки...
І слово ж просте — емтеес!

Тож граф, кажу... — Але піснями
Тут хата залунала саме,
І, не образившись, дід
Почав підспівувать услід
За молодими голосами.

І дивна річ: стіна Карпат,
Міцніша від замкових грат,
Віки нас довгі розділяла,
А от пісень не роз'єднала,
Як не зламала слова — брат.

Та ці ж пісні я пам'ятаю
З дитинства! Отже, край до краю
Віддавна голос подає, —
І хоч незнані співи є
На Закарпатті — я їх знаю!

На схили гір нічна імла
Покровом приятним лягла;
Природа, ніби мати дбала,
Від холоду їх захищала,
Від громовиці берегла.

Вогні світилися вечірні
І гасли в темряві безмірній
Серед заснулих верховіть...
Хай, милі друзі, вам щастить
У дружбі вірній, в праці мирній!

23. VII. 1952.

ЛИСТ ДО ЛЬВІВСЬКИХ ДРУЗІВ

Наш Київ — давнина кривава,
Наш Київ — праці світлий цвіт,
І мудре слово Ярослава,
І Святослава гордий щит.

Наш Київ матір'ю не даром
Усі міста братерські звать...
Ніхто руїнницьким ударом
Не міг йому затьмити путь.

Братів по серцю і по крові
Вітали кличі тут гучні,
Як уїздив Богдан-Зиновій
Сюди на білому коні.

Шевченка вулиця зелена
Нагадує його слова,
Що зійдуться землі племена —
Сім'я велика і нова.

І сталось. Перший грім з «Аврори»
Весну народну возвістив,
І київські прадавні гори
Червоний прапор осінив.

Ми живемо в сім'ї великій,
І з Києвом обнявся Львів,
І ріки ті злились навіки,
Які кордон колись ділив.

Недавно ви мене гостили,
Хороші сестри і брати,
І серцем я дніпрові схили
Хотів до вас перенести.

Люблю я, друзі, ваше місто
В його оновленні живім,
Люблю, як вечір променисто,
Ласкаво стелеться по нім,

Люблю вогні його заводів —
Разок перловий до разка.
Їх світить, світові на подив,
Міцна рука більшовика.

Люблю я приятні розмови,
В яких братерство розцвіло.
Обличчя бачу тут Франкове,
Смутне Стефаника чоло.

Вони живі, їх голос чути,
Іх поглядів не загасить...
Навік минуло врем'я люте,
З плечей упав тягар століть.

Цісарські, панські, папські сили --
Від них тут лиш глуха луна...
Чолом склонімось до могили
Борця з пільмою, Галана!

Ще чорна Заходу сутана
Благословення шле війні, —
Та Уолл-стріта й Ватикана
Історія рахує дні.

Свою ми знаємо дорогу,
І плине, як ясна ріка,
З народом Пушкіна й Толстого
Народ Шевченка і Франка.

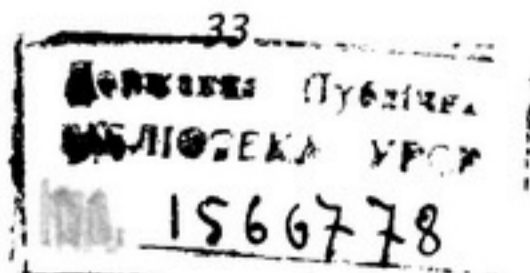
1. VII. 1952.

ЯКУБОВІ КОЛАСУ

Де Ваш тезко по прізвищу Адам
Побачив світ, — у лісовому краї
Родились Ви. І досі любий Вам
Широкий шум, що в верховітті грає.
Поему присвятили Ви лісам,
Де і сліда ідилії немає:
В священні дні визвольної війни
Там бились Білорусії сини.

Були душею Ви і серцем з ними.
Як непохитний Сталіна солдат.
Із воїнами йшов поет, незримий,
Проти фашистських танків і гармат.
Те, що писали Ви в ті дні — не рими,
Не вірші, ні! Це більше у сто крат:
Це серця кров, це благородна рана...
Пишайтеся ж медаллю партизана!

Дорога Ваша чиста і ясна,
Вам Жовтень став дороговказом вірним.

Там, де була колись трясовина,
Міста й заводи в захваті незмірнім
Народ будує. Давнина сумна
Навіки зникла. У поході мирнім
Іде в прекрасну далеч Білорусь,
Де ожили Скорина і Кастусь.

Герої Ваші — ратаї, музики,
Рибалки, вояки, робітники.
Ваш труд — зразок для молоді великий.
В поліській хаті Коласа книжки
Лежать на покуті. Але навіки —
Що ж! Сміло говорю я про віки! —
Їх збережуть, як скарб свій неоцінний,
Народи всі Радянської Країни.

Шевченко й Пушкін — Ваші вчителі,
Супутник Ваш і вірний друг — Купала.
Спасибі трудівницькій тій землі,
Що сповила Вас і пісень навчала!
Москві спасибі, де зоря в Кремлі
Для Вас, для нас незгасна возсіяла!
Спасибі Вам: як чесний плугатар
Ви рідній ниві свій даєте дар.

30 жовтня 1952.

МИРГОРОДСЬКІ ЗАПИСИ

1

Оригінальну чув я суперечку
В Сорочинцях, над ясноводим Пслон,
Де грілися на сонці у кропивці
Жадливо-обережні головні,
А на піску плескалися засмаглі,
Веселі діти з Харкова, з Полтави
І навіть з Ленінграда... Гурт жінок
Провадив там дискусію жартливу:
Де саме міст відомий той лежав,
Через який з красунею-дочкою
І з жінкою, сердитою напрочуд,
На ярмарок сорочинський волами
Предобродушний їхав Солопій.

Була неділя, тихий час дозвілля,
Тому ото на теми історичні
Колгоспниці змагались мали час,
На муріжку розсівши півколом.

Здавалось, дійсно вірили вони
В реальність Солопія Черевика,
Параски й Хіврі, лиш червону свитку
Сприймаючи із скепсисом належним,
Для чого дав підстави Гоголь сам.
Яка тонка іронія сміялась
В очах лукавих — карих та блакитних, —
Як сонце осявало ті обличчя,
Що світлий знак розумного труда
Їх осяває, мов печать прекрасна!

А по дорозі їхали трьохтонки,
Здіймаючи стовпи гарячі пилу,
І вдалині рясніли, ніби зорі,
Полукіпки важучої пшениці,
Сріблились вівса, і гречки рожеві
Пахуче розливали молоко...

2

Криниця в балці, журавель при ній.
Тут, кажуть, воду пив колись Шевченко —
І чом не вірити у цей переказ?
У день пекучий, наковтавшись пилу,
Ми спраглими устами припадали
До краю дерев'яного відра
З тією легендарною водою
І думали: великого поета

Земля колись полтавська напоїла, —
А сам він невичерпне джерело
Подарував народові навіки,
І наша молодь до питва ясного,
Що чесні всі серця животворить,
Жагучими устами припадає...

3

Коли у Зубівку ми прибули
З грузинськими гостями, з посланцями
Од всіх трудящих рідної Москви,
Щоб пом'януть ім'я Гурамішвілі, —
Назустріч вийшли з квітами дівчата,
І виступили повагом три діди,
Три чисті білі хліби несучи
З дрібками солі, звичаєм прадавнім,
І подали з уклоном трьом грузинам.
Грузини, також звичаєм прадавнім,
Поцілували ті хліби високі
І прийняли, так само уклонившись.
Вони казали потім, що розкрають
Лише в Тбілісі ті хліби знаменні
І з друзями поділяться дарами
Гостинної братерської землі.

Під дубом потім відбулися збори
Колгоспників. До речі, той колгосп

Із честю носить Берія ім'я,
І нам здалося це не випадковим.
Не випадковим також нам здалось,
Що в Зубівці є молоді гурток,
Який вивчає мову Руставелі,
Гурамішвілі й Церетелі мову.
І виступив на зборах тих грузин
І, привітавши зубівців по-братськи,
Під оплески гарячі повідомив,
Що в день наступний буде у Сурамі
Велике свято — пам'ятник відкриють
Незламній поетесі-войовниці,
Що там у сон довічний відійшла
І що ввійшла в безсмертя, просіявши
Вогнем досвітнім в мороці тяжкому, —
Дочці народу, Лесі Українці.
Коли ж над головами заширяв
Величний гімн Радянського Союзу, —
Із рук дітей у височінь злетіли
З веселим плеском білі голуби,
Весни і миру вісники крилаті...

А в Миргороді мітинг велелюдний
Біля підніжжя пам'ятника тóго,
Що спорудив поетові народ,
Був скрашений, мов променем весняним,
Маленькою школяркою, в якої
На білім платті галстук піонерський

Трояндою червоною жарів.
Вона про братство й дружбу говорила,
Що розцвіли у Сталінській сім'ї,
Про світлу міць російського народу,
Про вільний шлях народу Руставелі,
Про день новий Шевченкових дітей
І про поета, що в гіркому віці,
У тьмі гнітючій царської неволі
Єднав серця грузинів, росіян
І українців... Говорила палко
Вона про школу, звідкіля у світ
Вона полине, зброєна знанням
І мужністю — і присяглася щиро
Учитись «на відмінно»... Слово це
Ніяк не прозаїчно продзвеніло, —
І ми малій ораторці плескали
Від серця щирого... Нехай їй путь
У далечінь простелеться щаслива!

4

Мій рідний край збирає урожай,
Що звеселяє струменем живим
Трудівників засмаглих світлі очі.
Мов кораблі, комбайни пропливають
По морю неозорому пшениці,
Дівчата й молодиці дбало сушать
Під сонцем, на розпеченім асфальті,

Тяжке, добірне зерно. У вінку
З густого, вщерть налитого колосся
На шлях широкий вийшла юна праця
І піснею простори веселить.
Мій рідний край — чорнозем невичерпний
І попідземні надра, і надземні
Будови ті, що Сталінськими їх
Народ радянський шанобливо зве.
Скорити сили матері-природи,
Стократ помножити її щедроту
Взялись геологи і агрономи,
Колгоспники й робітники взялись,
Учені, інженери, шахтарі, —
Благословен їх труд, благословен
Той геній, що веде усі країни
Єдиної радянської землі
До обрїв видимих комунізму!

11. VIII. 1952.

ТАТРИ

Засніжені Татри... Ялиці,
Смереки та буки ставні,
Сліди ланцюжкові лисиці,
Ведмежої віддрук ступні.

Це тут, не шукаючи просік,
На дикому схилі Карпат
Гуляв колись мужній Яносік,
Одважного Довбуша брат.

Там якось ми ввечері чули
Татранських гуралів пісні
І думали: як же гуцули
Співучим татранцям зрідні!

Внизу, над Дунайцем-рікою,
Пороніно-місто лежить...
Там дім є, що в гордім спокої
Сіятиме в зорях століть.

В оточенні вічнозеленім
Той скромний підноситься дім...
Колись з однодумцями Ленін
Стрічався в будиночку тім.

Тут генія мислі ширяли,
Палали слова вогняні,
Що тронів підніжжя хитали
І панські палаци бучні.

Він правді дивився у вічі,
Нещадно він кривду разив
І польські ряди робітничі
Зближав до російських рядів.

Коли в той домок ви ввійдете,
Вам очі нараз заблищать:
Будиночків братніх макети —
Симбірський з горійським стоять.

І горді поляки по праву,
Що свято той дім бережуть,
Безсмертною Леніна справу*
І Сталіна справу зовуть.

І в Татри луна долітає,
Летить за верхи снігові,

* «Справа Леніна безсмертна» — напис на стіні будинку-музею Леніна в Пороніно. М. Р.

Як Берута слово лунає
На з'їзді партійнім в Москві.

Забулась кривава неслава,
Гірким не вернутись літам,
І руку воскресла Варшава
Радянським стискає містам.

Не зрушити дружби підвалин,
І правда жива світова...
За братські компартії Сталін
Підніс заздоровні слова!

15. X. 1952.

МОРЯ

Як вабить пристань запальних малят,
Романтиків у трусиках і майках!
Та що малят! Кого вона не вабить!
У кого солодко не защемить
У грудях серце, як гудок протяжний
Подасть відпливу гасло! Хто не знає,
Хто не вдихав того морського духу,
Вільготного і гострого, як сіль,
У суміші із запахом смоли,
Соснових дощок, риби та рогожі,
Та ще з якимось дивним ароматом,
Що, може, привезли мандрівники
Із буйноцвітних островів тропічних,
А може, з пишних Грузії садів, —
І хто з тих пахощів не хвилювався!

Охоплює висока гордість розум,
Коли згадаєш чесних і відважних
Російських відкривателів земель,

Що в парусниках утлих випливали
У небезпечну далечінь шумливу
І плями білі на всесвітній карті
Веселчастими барвами вкривали!

Висока гордість нам проймає душу,
Коли згадаєм давній Севастополь,
Де всупереч царевим генералам,
Тупим і завидющим блюдолизам,
На смерть стояли руські моряки,
Де під злостивим свистом вражих куль
Проходив мужній адмірал Нахімов!

Висока гордість серце гріє нам,
Коли ми згадуємо віщій залп,
Що пролунав, як дня нового вість,
Як боротьби великої початок
За наше чисте щастя сьогоденне
Із крейсера священного «Аврора»!

Висока гордість дух підносить нам
На згадку про новітній Севастополь,
Що білими грудьми протистояв
Фашистській ненажерливій навалі...
Скривавились прекрасні білі груди,
Руїна й смерть по вулицях ходили,
Як нерозлучні сестри лиховісні, —
Але тверда рука більшовика

Держала стяг Радянської Вітчизни
І сміливо борола смертю смерть!

Прекрасні всі моря, що є на світі!
Чарує серце Балтика сувора,
Що в Атлантичний океан — у світ —
Несе безсмертну славу Ленінграда;
Мінливе Чорне море вабить погляд, —
Те море, де чубаті козаки
Дива в чайках творили гостроносих,
А нині плинуть мирні пароплави,
Людей на відпочинок везучи,
Чи несучи багатства незліченні
Радянської прещедрої землі!
Прекрасний Каспій, що в бурхливе лоно
Приймає Терек бистрий та Куру
І Волгу повноводу, що не даром
Її назвали матінкою люди!
Прекрасні, друзі, наші всі моря,
І хай вони на хвилях пружних носять
Плоди земні на вжиток добрим людям
І миру вість розносять по землі!

Але для гордості немає слів,
Коли нові назвемо ми моря,
Що їх народ радянський утворив,
Скоряючи природу своєвільну,
Що партією ведена наука

Накреслила їх межі у степах,
Де вчора ще гуляли чорні бурі,
Моря чудесні, витвори людські,
Що Леніна і Сталіна ім'я
Над ними сяє, як ім'я єдине!
Морями цими впливемо ми
До комунізму берегів жаданих,
У пристань щастя, творчості й любові.

13. VIII. 1952.

СВЯТО В БУДНІ

Увечері, в засніженім селі
Огні засвічуються електрончні,
І люди сходяться до приймачів
Новини слухати або й концерт,
Де серед інших співаків, бува,
І їх землячка виступає, Галя,
Дочка Денисихи, що край села
Живе не як вдова та безталанна,
Котрої хату змалював Шевченко,* —
Як знатна ланкова на буряках,
Сама співачка хоч куди!

Буває,

Що заведеться в хаті суперечка
На міжнародні теми чи й на інші —
Багато є животрепетних тем!

Танцюють зорі — на мороз чималий
Показують, та не біда мороз:

* Відомий рисунок Шевченка «Удовина хата». М. Р.

Уруна вкриті білосніжним пухом,
Що проти місяця іскриться, ніби
Сріблисте море. Обережний лис
Мишкує в лісі, здобичі шукає,
Не знаючи, що в засідці на нього
Чатує Лев Ігнатович — мисливець,
Рибалка, пасічник і винахідник.

А в хаті тепло й затишно. Малеча,
Буває, іноді підійме шум,
Веселу бучу. Ну, бабуся гримне
На неї добродушно — і по всьому.
У ніч глибоку переходить вечір,
Дванадцять чуть ударів із Москви,
І гімн летить величний понад світом.
Спать, спать пора, роботи-бо чимало
Узавтра: лаштуватись до весни
Заздалегідь, як хазяям годиться
Великого хазяйства гуртового.

Листопад 1952.

ПЕРЕД ВІДЛЬОТОМ

Лаштуючися відлітати,
Щороку сині ластівки
Край нашої, мій друже, хати
Шикують на дроту полки.

Цей дріт приносить телеграми
Хтозна з якої далини,
І тим зрідні він з ластівками,
Що неспокійний, як вони.

1952.

ДАВИД ГУРАМІШВІЛІ

Там, де зубівські дівчата
Сходять вранці до води,
Де блукає тінь невтомна
Мандрівця Сквороди,
Звідкіля у світ безмежний
Гоголя ідуть сліди, —

В тій землі поліг на схилі
Многострадних літ своїх
Той, хто нам Д а в и т і а н і
Залишити в спадок міг,
Хто проніс велике серце
Крізь пекучу тьму доріг.

Долю Грузії своєї
Оспівав великий син;
Як утік він із полону,
Як блукав голодний він, —
Врятував його російський
Гостелюбний селянин.

Так і Грузію в годину
Лиховісної грози,
Як хиталися непевні
Історичні терези,
Врятував народ російський
Від неволі, від сльози.

Воїн і поет грузинський
Ненаситний розум мав,
Він не тільки мудрі вірші
В'яззю мудрою писав, —
Добрим людям на потребу
Млин новітній малював.

В Зубівці красуню-жінку
Раз колись побачив він,
Уклонився їй доземно,
Ніби сонцю-Тінатін,
І словами обезсмертив,
Що гучні, неначе дзвін.

Українська пісня може
Кожне серце полонить,
В ній поетові сіяла
Карталіні блакить,
І зозуля наша сива
В пісні Грузії летить.

Наше братство розбратати --
Сил таких нема ніде!
На грузинову могилу
Українка цвіт кладе,
Всю сім'ю велику й вольну
Сонце Сталіна веде.

Серпень 1952.

ЧУВАСЬКИМ ВИШИВАЛЬНИЦЯМ

Рукам, що цей узор любовно вишивали,
Серцям, що билися, немов одно, над ним,
Пісням, що мовою чуваською лунали,
Як сестри всім пісням у хорі трудовім,

Спасибі хай летить над Волгу повноводу,
До піль оновлених і до лісів нових.
Народу вільному до вільного народу
Так легко промовлять, хоч різні мови в них!

Чувашки! Чи ж давно одежею рабині,
Неначе путами, ви спутані були?
На ввесь квітучий зріст ви випростались
нині,

Пішли просторами, де матері не йшли.

Там, де невольниці собі сліпили очі
При світлі каганця убогим і чаднім,
Де спини гнулися ще змолоду жіночі,
І розум тьмарився, і в хаті слався дим, —

Дорога'стелеться ясна і безупинна,
Шляхів заказаних у праці вам нема,
І жінка звільнена — не «слабша половина»!
Біля державного стоїть вона стерна.

Ви знаєте, хто дав вам волю непогасну,
Хто блискавицею розтяв чоло імлі...
Тож вишійте йому таку сорочку красну,
Щоб усміхнувся він у рідному Кремлі!

18. VI. 1952.

ЖАК ДЮКЛО

1

Він стоїть, як совість, перед ними,
Що давно забули й слово це.
Кожне рабське, зрадницьке лице
Він разить словами громовими.

Хоче правді затулити рот
Лицемір, брехнею ввесь підшитий, —
Та народне серце одурити
Не здолав би й сам Іскаріот!

Жак Дюкло прокльони шле підлоті,
Миру і народові — любов...
На суді стояв так Дімітров —
Але Герінг став на ешафоті!

Жак Дюкло! — Живі його слова
Всі живі на світі чують люди.
Буде мир! Єдина правда буде!
Зайнялась зірниця світова!

Ступляться ворожі ржаві леза! —
І гримить у голосі його
Франція Вольтера і Гюго,
Франція Комуни і Тореза!

16. VI. 1952.

2

Розступилось коло крамарів,
Що хотіли правого судити,
Та ганьби із себе їм не змити...
Не вони судили — він судив.

Кидав він у їх тупі обличчя
Істини залізної слова,
І навколо, як стіна жива,
Підіймались лави робітничі.

Геть брехню під покривалом прав!
Геть досьє, підшиті клеветою!
Віч-на-віч з тюремників юрбою
Він свободи друзям вимагав.

Він «на волі»... — Гей, тугіше струни!
Хай устане проти тьми і зрад
Франція паризьких барикад,
Франція грядущої Комуни!

13. VIII. 1952.

ЗЕМЛІ

Земле, моя всеплодющая мати...

Іван Франко.

Зелена земле, що мене
Зростила й розуму навчила!
За цвіт, за плід, за все земне
Тобі спасибі, мати мила!

Гуляє вітер по полях,
Несе дощі ласкаві й добрі,
І стелеться великий шлях
За синій неозорий обрій.

На села, ниви і міста
Веселе сонце лє проміння,
І Комунізму вироста
Непереможне покоління.

За те, що ми тебе скорить
Зуміли в мудрому пориві,

За творчу нашу ненасить —
Я знаю, земле, ти не в гніві.
Нові ми садимо ліси
На давніх межах полинових...
Щаслива, земле, ти єси
В своїх садах, в своїх дібровах.

Будинки дивної краси
Ростуть на пустирях окраїн...
Щаслива, земле, ти єси,
Що більшовик є твій хазяїн.

Це ж більшовик з могуття рік
Бере могутність електричну,
Це ж більшовик тобі прирік
Добу історії величну!

Він за полярний вийшов круг,
Надхмарні він вершить польоти,
Не ступлюється від роботи
Його неупокоимий плуг.

Дівча гусей пасе у лузі
На старомодний ніби смак...
А що, як вийде з неї, друзі,
Олена Хобта чи Виштак?

Які в народних грудях сили,
Яке безмежжя у серцях!..

Про що віки крізь сльози снили —
У наших розцвіта ділах.

Ширяють над минулим темним
Нові пісні, нові часи...
Під оком Партії недремним
Щаслива, земле, ти єси!

29. VIII. 1952.

РАНОК НАШОЇ ВІТЧИЗНИ

В небі хмарки білосніжні, легкі, ніби пір'я,
Роси на травах — погоди хорошої знак,
Птах, що піднявся з долини й летить до
узгір'я...

Може, то лебідь піднявся, а може — літак.

Сиві, рожеві, блакитні дими кучеряві
Плинуть з високих, мов башти, стрімких
димарів:

Встала робота, умилась до сонця, — і в славі
Йде по Вітчизні, що липень ласкаво пригрів.

Сад потягається зо сну, пшениця у полі
Хвилею грає сухою і котиться в синь,
Ряд залізничних на сонці виблискує колій,
Мчаться вагони — жити простори пустинь.

Дівчина поле й співає. Озвались до неї
Інші — у кожної серце, як жайворон-птах.

НАВКРУГ ЦК СВОЇ ГУРТУЙМО ЛАВИ

Його нема... Не вірить серце, ні!
Як вірити, що ця прийшла година,
Що Вождь наш, Друг наш, Батько наш
в труні,

Що найрідніша у труні людина?
Його нема... Хто з нас не почував
Руки його, ласкавої й твердої,
Поради хто у нього не питав
У праці, в пісні, у змаганні, в бої?

Друг Леніна, із рук його прийняв
Він прапор боротьби і перемоги,
І серед бур, метелиць та заграв
Він бачив ціль нескхибної дороги.

Він — світу правда, сонце для віків —

З'єднав сім'ю велику і єдину,

До верховин незгасних він повів

Мій рідний край — Радянську Україну.

Сплетімо руки — і плече з плечем

Навкруг ЦК свої гуртуймо лави.

Ми світу світло, світу мир несем,

Трудівники Радянської Держави!

Земля свій давній відмінняє лик,

Ростуть і дишуть сталінські споруди,

Ми ідемо в комуністичний вік —

І Він веде... Він був, Він є, Він буде!

ЗМІСТ

	Стор
Слово про Партію	3
Радянському народові	8
Геть палів війни!	10
Подорож на Закарпаття	12
Лист до львівських друзів	30
Якубові Коласу	33
Миргородські записи	35
Татри	41
Моря	44
Свято в будні	48
Перед відльотом	50
Давид Гурамішвілі	51
Чуваським вишивальницям	54
Жак Дюкло	56
Землі	58
Ранок нашої Вітчизни	61
Навкруг ЦК свої гуртуймо лави	63

Редактор *І. Гончаренко*

Художник *І. Хотінок*

Техредактор *А. Вовк*

Коректор *В. Суміна*

М. Рыльский. Утро нашей Родины. Стихи.

(На украинском языке)

БФ 00385. Здано на виробництво 22/VIII 1952 р. Підписано до друку 25/II 1953 р. Папір 70×92/32=1 паперовий, 2,34 друк. арк., 1,7 обл.-вид. арк. Зам. № 1103. Тираж 5000.

Ціна в оправі 1 крб. 85 коп.

Друкарня Науково-технічної книги Укрполіграфтресту,
Львів, Чайковського, 27.

2
A0127670

РЛ

№

6923

289

1

100000